

Advies over het onderwerp „Opleiding ten aanzien van veiligheid en milieubescherming”

(91/C 159/15)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 29 mei 1990 overeenkomstig artikel 20, vierde alinea, van het Reglement van Orde besloten een advies uit te brengen over het onderwerp „Opleiding ten aanzien van veiligheid en milieubescherming”.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 april 1991 opgesteld. Rapporteur was de heer Nierhaus.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 286e zitting (vergadering van 24 april 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Belang van beroepskwalificatie voor de verbetering van arbeidsveiligheid en kwaliteit van het milieu

1.1. Ieder menselijk handelen brengt ingrepen in de natuur met zich mee die tot belasting van het milieu leiden. Gezien het onder meer door de industriële arbeidsverdeling veroorzaakte milieubederf wordt het steeds belangrijker dat bewust met de natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan. Uit het oogpunt van de milieubescherming moet door de ondernemingsleiding in de toekomst beter toezicht worden gehouden op het gebruik en de be- en verwerking van stoffen in het productieproces, terwijl ook de werknemers hun werk op milieubewuste wijze moeten verrichten. Om de industriële samenleving op milieuvriendelijke wijze te kunnen ontwikkelen, moeten niet alleen degenen die rechtstreeks bij het productieproces betrokken zijn, maar ook degenen die in de administratie werkzaam zijn, over diepgaande kennis omtrent de causale relaties op ecologisch gebied beschikken. Alhoewel het management van een onderneming op dit punt een bijzondere verantwoordelijkheid draagt, dient ook de individuele werknemer zich persoonlijk verantwoordelijk te voelen. Hij of zij moet door meer informatie op milieugebied in staat worden gesteld om zijn resp. haar kennis en ideeën omtrent het milieu in de praktijk te brengen, hetgeen al tijdens de opleidingsfase zou moeten gebeuren.

1.2. De veiligheid van productie-installaties en de milieuvriendelijkheid van de productie worden bevorderd door gekwalificeerd personeel in alle sectoren. Een brede milieukennis draagt bij tot de ecologische innovatie van produkten en productieprocessen. De vervaardiging en het gebruik van en de milieubewuste omgang met produkten veronderstellen een hoge mate van verantwoordelijkheid bij werkgever, werknemer en consument. Hiervoor zijn evenwel adequate scholing en opleiding noodzakelijk. Ook de veiligheid van productie, distributie en gebruik van produkten valt onder de verantwoordelijkheid van werkgever, werknemer en consument en ook hier zijn adequate scholing en opleiding vereist. Overdracht van kennis omtrent milieu en veiligheid vormt derhalve — ongeacht de omvang van de onderneming — een strategisch relevant onderdeel van een milieu- en veiligheidsgericht ondernemingsbeleid.

1.3. De verantwoordelijkheid van de individu tegenover de natuur moet worden bevorderd door het ver-

schaffen van meer kennis omtrent milieu en ecologie. Het Comité heeft derhalve in zijn advies over het „Voorstel voor een beschikking van de Raad inzake de preventie van milieu-aantasting door acties op het gebied van onderwijs en opleiding” [doc. COM(88) 202 def. van 9 september 1988] benadrukt, dat door de overdracht van interdisciplinaire kennis en vaardigheden een grotere betrokkenheid tot stand kan worden gebracht. Derhalve zou milieu-educatie op uiteenlopende doelgroepen moeten worden afgestemd en zou de kennis van het milieu met behulp van adequate leermiddelen en -methoden moeten worden verbreed en verdiept.

1.4. In genoemd Commissiedocument wordt voorgesteld, de opleiding en scholing van deskundigen in de verschillende vakken die betrekking hebben op het milieu, d.m.v. opleidings- en bijscholingsprogramma's te bevorderen. Hierdoor dient de milieubewuste omgang met natuurlijke hulpbronnen te worden aangemoedigd. Het Comité heeft er in zijn bovengenoemde advies bij de Commissie op aangedrongen, in samenwerking met het Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (CEDEFOP) en de Europese Stichting tot Verbetering van de Levens- en arbeidsomstandigheden in de lid-staten modelprojecten te stimuleren. Het initiatief van het Economisch en Sociaal Comité van de Europese Gemeenschappen is erop gericht, de in het Commissievoorstel genoemde maatregelen gedeeltelijk te concretiseren en zodoende bij te dragen tot de kwalificatie van deskundigen op milieugebied.

1.5. Intussen wordt algemeen erkend dat grootschalige milieu-educatie noodzakelijk is. Ten einde de natuurlijke bestaansvoorwaarden van de mens veilig te stellen en toekomstige generaties het bestaan mogelijk te maken, moet — onafhankelijk van instrumenten van rechtelijke en economische aard — het milieubewustzijn doelgericht worden bevorderd. Dit houdt in dat de mensen al op school, maar ook op de werkplek en bij de omgang met industrie- en natuurprodukten van het belang van de milieubescherming moeten worden doordrongen. De meest zinvolle manier om dit te bereiken, is integratie van milieurelevante onderwerpen in de gehele beroepsopleiding, inclusief de opleidingen op landbouwgebied.

1.6. Beroepsgerichte milieu-educatie maakt het mogelijk een systematisch verband te leggen tussen relevan-

te theoretische vakkennis en vaardigheden en causale relaties op ecologisch gebied. Deze integrale aanpak maakt het tevens mogelijk, de bestaande spanningsvelden tussen ingrepen in de natuur en de gevolgen hiervan voor het milieu enerzijds en de technische vereisten, en de economische belangen anderzijds, concreet in beeld te brengen. Een dergelijke constructieve houding t.a.v. het spanningsveld tussen ecologie en economie, t.a.v. de interactie tussen natuur en werk, kan ertoe leiden dat preventieve maatregelen op grond van diepgaande kennis omtrent het milieu sneller worden genomen; gevaren voor het milieu kunnen door velen vroeger worden onderkend. Milieubewuste werknemers die op milieugebied goed onderlegd zijn, vormen in die zin een belangrijke voorwaarde voor verhoging van de kwaliteit van het milieu binnen en buiten het bedrijf.

2. Ecologie als nieuw onderdeel van alle beroepsopleidingen

2.1. Tot dusverre wordt, anders dan op het gebied van de veiligheid, bij beroepsopleidingen in de lidstaten van de Europese Gemeenschap zo goed als geen aandacht geschonken aan kennis op milieugebied. De overdracht van ecologische kennis moet een integraal onderdeel gaan vormen van opleidingen voor alle beroepen, wil men het milieubewustzijn versterken en ecologische bekwaamheid van een groot aantal mensen bevorderen. Het zou wenselijk zijn, indien de lidstaten ervoor zouden zorgen dat vakken die betrekking hebben op het milieu in de verschillende opleidingsfasen geïntegreerd worden. Ecologische problemen zouden globaal en vanuit een praktische invalshoek moeten worden bekeken, waarbij voor een interdisciplinaire, algemene aanpak moet worden gekozen. Hiervoor zijn geschikte leermiddelen noodzakelijk.

Leerlingen zouden ook getest moeten worden op hun vaardigheid om in hun werk de natuur te beschermen, zodat zowel leerlingen als leerkrachten het nieuwe vak daadwerkelijk au sérieux nemen.

De werknemers zouden aan de hand van tests moeten aantonen dat zij in staat zijn hun werk op een milieuvriendelijke wijze te verrichten.

2.2. Mocht het lukken de overdracht van ecologische vaardigheden in de beroepsopleiding te integreren, dan kunnen milieubewuste werknemers er met hun kennis en ervaring toe bijdragen, de milieubescherming in de bedrijven zelf op een hoger plan te brengen, en voorkomen dat in het productieproces fouten worden gemaakt die tot schade aan het milieu leiden. Ondernemers wordt hiermee de kans geboden om kosten die volgens het beginsel „de vervuiler betaalt” op hen toekomen wegens schade aan het milieu, te voorkomen resp. te verminderen. Door een beroepsgerichte milieu-kwalificatie kunnen derhalve onnodige kosten worden voorkomen en natuurlijke hulpbronnen worden gespaard.

Door een nauwkeurige kosten-baten-analyse kan duidelijk worden gemaakt of en in hoeverre de scholingskosten gecompenseerd kunnen worden door besparing

van kosten voor het milieu. In die zin is milieuoopleiding die op tijd plaatsvindt, tevens bevorderlijk voor de verbetering van de doelstellingen van een onderneming (b.v. veiligstellen van afzetmarkt, winst en werkgelegenheid) en voor de verbetering van het imago naar buiten toe.

3. Deskundigen voor milieubescherming

3.1. Ten einde de gecompliceerde ecologische problemen in een onderneming dan wel een vergelijkbare instelling in de toekomst beter te kunnen aanpakken, moet — naast milieugerichte componenten in de beroepsopleiding — voor het gehele personeel worden gezorgd voor bijscholingsmaatregelen die zijn toegespitst op de praktijk in het bedrijf zelf. Werknemers die reeds een opleiding hebben voltooid, zouden zich op ecologisch gebied kunnen specialiseren en tijdens een deel van de werktijd als milieudeskundigen kunnen worden ingezet. De selectie en het kwalificeren van deze werknemers zijn een uiterst belangrijke taak die de ondernemingsleiding in overleg met de vertegenwoordigers van haar werknemers dient uit te voeren. Naast milieudeskundigen die werkzaam zijn op technisch gebied (b.v. werknemers belast met aanvoer en verwijdering van materiaal), zouden deze deskundigen verantwoordelijk zijn voor de overdracht van gedetailleerde milieu-informatie in de afzonderlijke sectoren van de onderneming. Hun taak zou zijn er mede op te letten dat in een onderneming het milieurecht en de milieuvoorschriften in acht worden genomen; zij zouden voorts in het belang van preventieve milieubescherming samen met andere werknemers in overeenstemming met de doelstellingen van de productie milieuvriendelijke oplossingen voor productieprocessen en produkten moeten uitwerken.

Deze milieudeskundigen pakken interdisciplinaire milieuproblemen in een afdeling van een onderneming aan. Zij zouden er zodoende eventueel toe kunnen bijdragen milieubedrijf te voorkomen, zonder dat hierdoor de verantwoordelijkheid van de individu en de algemene verantwoordelijkheid van de ondernemingsleiding worden vermindert.

3.2. Er bestaat, vooral in materiële zin, een nauw verband tussen veiligheid op de werkplek en veiligheid van het milieu. Net als de deskundigen op het gebied van de milieubescherming, over wie veel ondernemingen in de lidstaten al beschikken, zouden de milieudeskundigen mede kunnen controleren of installaties en werknemers op milieuvriendelijke wijze werken en deze lasten kunnen motiveren, en zouden zij een schakelfunctie kunnen vervullen t.o.v. de leiding van de verschillende productie-afdelingen van de betrokken onderneming, evenals — voor zover deze posten bestaan — met de veiligheids- en de milieufunctionaris hiervan. Aangezien de bescherming van het milieu en de bescherming van de veiligheid op een aantal punten overeenkomsten vertonen, is nauwe samenwerking tussen de deskundigen voor arbeidsveiligheid en die voor milieubescherming zinvol en noodzakelijk. In kleine en middelgrote ondernemingen is het vaak niet mogelijk, verschillende deskundigen voor arbeidsveiligheid en mi-

lieubescherming in te zetten, aangezien het werkvolume te klein is en te weinig personeel aanwezig is. In dit geval zou een deskundige een bijkomende kwalificatie kunnen behalen (op het gebied van milieubescherming resp. arbeidsveiligheid). Eén werknemer zou zodoende voor de twee gebieden verantwoordelijk kunnen zijn.

3.3. Mochten de hier genoemde voorstellen verwezenlijkt worden, dan zou door de leiding van ondernemingen de mogelijkheid moeten worden geschapen om noodzakelijke milieukennis in „kwaliteitsteams” zodanig aan te wenden dat milieuvriendelijke produkten en productieprocessen tot stand komen. Zodoende kan door de ondernemingsleiding gemakkelijker een milieukwaliteitsgarantie worden ingevoerd.

Dit sluit niet uit dat bedrijven zich voor advies op milieugebied tot gespecialiseerde instanties milieu-adviesdiensten kunnen wenden.

Gedaan te Brussel, 24 april 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over de voorstellen van de Commissie voor de vaststelling van de landbouwprijzen en bepaalde begeleidende maatregelen (1991/1992)

(91/C 159/16)

De Raad heeft op 14 maart 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over de bovengenoemde voorstellen.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 april 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Schnieders.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 286e zitting (vergadering van 25 april 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met ruime meerderheid van stemmen (2 stemmen tegen bij 8 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Door de alsmaar stijgende produktie, het stagnerende of zelfs teruglopende verbruik, de afgenomen exportmogelijkheden en de toenemende import van graansubstituten en mestkalveren ziet de situatie op de landbouwmarkten er weinig rooskleurig uit.

3.4. Ten slotte dienen de werkzaamheden op het gebied van milieubescherming apart te worden behandeld, d.w.z. in het kader van een interne structuur die los staat van de Arbocommissies.

De in par 3.3 genoemde kwaliteitsteams zouden hiervoor ongetwijfeld het meest geschikt zijn. Veiligheid is rechtstreeks van belang voor de werknemers van een onderneming, milieu is daarentegen een zaak die niet alleen de onderneming en de werknemers aangaat, maar ook alles wat daarbuiten staat zoals eventuele onderaannemers, leveranciers en klanten en natuurlijk de eindverbruiker.

3.5. Bij het midden- en kleinbedrijf (MKB) moet, indien bovengenoemde voorstellen verwezenlijkt worden, rekening worden gehouden met mogelijke concurrentiedistorsies. Bovendien zou aandacht moeten worden besteed aan de sociale en economische samenhang, vooral daar waar landsgrenzen moeten worden overwonnen.

1.2. Dit komt concreet tot uiting in dalende producentenprijzen, stagnerende of zelfs dalende landbouwincomens, groeiende voorraden en toenemende uitgaven voor uitvoerrestituties en interventieaankopen.

1.3. Een en ander heeft ertoe geleid dat het door de Raad in 1988 vastgestelde plafond (het zgn. „begro-